

Arbetarskyddstillsynens anvisningar 5/2016
BEHANDLINGEN AV
ANMÄLNINGAR OM
YRKESSJUKDOMAR OCH ANDRA
ARBETSRELATERADE SJUKDOMAR

Arbetskyddstillsynens anvisningar 5/2016

BEHANDLINGEN AV ANMÄLNINGAR OM YRKESSJUKDOMAR OCH ANDRA ARBETSRELATERADE SJUKDOMAR

Social- och hälsovårdsministeriet
Arbetarskyddsavdelningen
Tammerfors 2016

Innehåll

Målet med anvisningen.....	5
Lagstiftningsgrunden.....	5
Behandling av anmälan om yrkessjukdom	6
När åtgärder vidtas.....	6
Tillsyn på grund av yrkessjukdomsfall.....	7
Inspektionsberättelse	8
Företagshälsovård och annat samarbete	8
Giltighet.....	9
Bilaga Behandlingen av anmälan om yrkessjukdom.....	10

Målet med anvisningen

I anvisningen beskrivs de åtgärder som myndigheten inom ansvarsområdet för arbetarskyddet ska vidta då den mottar en anmälan om misstänkt yrkessjukdom eller någon annan arbetsrelaterad sjukdom. Åtgärderna syftar till att förebygga exponeringsfall som kan leda till att motsvarande sjukdomar uppstår och avhjälpa missförhållanden på arbetsplatsen.

Målet med anvisningen är att förenhetliga ansvarsområdenas praxis för behandlingen av anmälningar och öka tillsynens transparens.

Lagstiftningsgrunden

Utredningen av exponering som orsaken till misstänkta yrkessjukdomar och andra arbetsrelaterade sjukdomar är en del av tillsynen av arbetsförhållanden, som hör till arbetarskyddsmyndighetens lagstadgade uppgifter.

I lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015) yrkessjukdom avses en sjukdom som sannolikt huvudsakligen orsakats av att en arbetstagarare exponerats för en fysikalisk, kemisk eller biologisk agens i arbete som avses i 21 §, på ett område som hör till den plats där arbetet utförs och som avses i 22 § eller i utbildning som avses i 24 § 1 mom. I punkten. När det är fråga om en arbetstagarare som avses i 25 § och som arbetar i sin bostad eller någon annanstans än i en arbetslokal som tillhandahålls av arbetsgivaren krävs det att exponeringen ska bero på arbetsuppgifterna.

Enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (18 §) kan vissa typer av skador som uppstått under en kort tid, högst ett dygn, och som liknar yrkessjukdom anses som olycksfall. Sådana skador undersöks som arbetsolycksfall.

Lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen (44/2006), 46 a §, förutsätter att läkaren anmäler saken till arbetarskyddsmyndigheten om han eller hon av grundad anledning misstänker att patienten har en i yrkessjukdomslagen avsedd yrkessjukdom eller någon annan arbetsrelaterad sjukdom.

Tillsynslagens 5 § 2 mom. förutsätter att arbetsplatser där väsentlig risk för liv eller hälsa föreligger ska övervakas särskilt effektivt. Arbetarskyddsmyndigheterna ansvarar också för tillsynen av statsrådets förordning om hälsoundersökningar i arbete som medför särskild fara för ohälsa (1485/2001).

Behandling av anmälan om yrkessjukdom

Anmälningar om misstänkta yrkessjukdomar eller andra misstänkta arbetsrelaterade sjukdomar som kommit in till ansvarsområdet för arbetarskyddet registreras och antecknas i Vera-datasystemet med hänsyn till bestämmelserna om datasekretess. Samtidigt kontrolleras att de anmälda uppgifterna är tillräckliga. En kopia av anmälan sänds till Arbetshälsoinstitutet och social- och hälsovårdsministeriets arbetarskyddsavdelning. Därefter behandlas anmälan enligt ansvarsområdets praxis.

När åtgärder vidtas

På basis av nedan angivna grunder fattar man inom ansvarsområdet beslut att inleda tillsynsåtgärder. Beslutet ska fattas i regel inom två månader från det man mottagit anmälan. Behandlingen av anmälan beskrivs i bilagan.

Utgående från anmälan bedömer man om sjukdomsfallet är sådant att det måste utredas genom tillsynsåtgärder. Vid behov gör man kompletterande utredningar bl.a. på arbetsplatsen. Arbetarskyddsmyndigheten ska inspektera att de förhållanden som lett till misstänkt yrkessjukdom eller annan arbetsrelaterad sjukdom är lagenliga om hälsokonsekvenserna i det misstänkta fallet motsvarar ett allvarligt olycksfall eller fallet annars ger anledning att misstänka ett brott mot bestämmelser som hör inom arbetarskyddsmyndighetens tillsynsbefogenhet.

Myndigheten ska undersöka i regel följande svåra fall:

- dödsfall
- förgiftningar
- svåra luftvägssjukdomar
- allvarliga (svåra) eksem
- andra allvarliga sjukdomar som kräver sjukhusvård.

Om det på grund av utredningarna konstateras att förhållandet som orsakat misstanken om yrkessjukdom eller arbetsrelaterad sjukdom har upphört, att arbetsplatsen inte mera finns, eller att det av något annat skäl inte är ändamålsenligt att inleda tillsynsåtgärder, avslutar man behandlingen av fallet inom ansvarsområdet. Man ska också beakta den eventuella straffrättsliga preskriptionen (två år från dagen då det lagstridiga förhållandet har upphört). Om fallet är förknippat med riskfaktorer för vilka arbetstagarna allmänt kan exponeras, är det skäl att inspektera arbetsplatsens arbetsförhållanden och arbetsgivarens riskhanteringsförfaranden.

De observationer om arbetsförhållanden och orsaker till yrkessjukdomar eller arbetsrelaterade sjukdomar som gjorts under tidigare inspektioner samt antalet

misstänkta fall på den enskilda arbetsplatsen utgör generellt en grund för att inleda tillsynsåtgärder. Det är också ändamålsenligt att utreda orsakerna till uppståendet av yrkessjukdom efter en kortvarig exponering.

Det är skäl att ta hänsyn till tidsfaktorn då man fattar beslut om tillsynsåtgärder. Exponering för asbest har i allmänhet skett redan för tiotals år sedan. Likaså är till exempel arbetsplatserna i byggnadsbranschen kortvariga och bullerkällorna varierar med arbetsplatser. Å andra sidan kan man i fråga om en bullerskada granska om orsaken till skadan ännu existerar.

Tillsyn på grund av yrkessjukdomsfall

Tillsynen som genomförs med anledning av en misstänkt yrkessjukdom eller annan arbetsrelaterad sjukdom förutsätter i allmänhet ett inspektionsbesök på arbetsplatsen. Anmälan om misstänkt yrkessjukdom eller annan sjukdom medför normalt inte behov av omedelbar inspektion. Om av anmälan framgår en oväntad exponeringsfaktor eller belastningsfaktor som har orsakat en allvarlig konsekvens, är det skäl att bedöma om en inspektion ska genomföras omedelbart.

I tillsynen som genomförs på grund av yrkessjukdomsfall ger sekretessbestämmelserna upphov till särskilda åtgärder, eftersom man på arbetsplatsen inte alltid vet att arbetstagaren har en yrkessjukdom eller någon annan arbetsrelaterad sjukdom. Inspektören bedömer om det är ändamålsenligt att be den insjuknade om hans eller hennes samtycke. Då ber man om samtycke till att ange den insjuknades namn i samband med tillsynen och om tillstånd att använda uppgifter om honom eller henne. Samtidigt kan inspektören utreda den insjuknades åsikter om de förhållanden som lett till insjuknandet. Detta är dock inte alltid nödvändigt.

Inspektören kan före inspektionen be arbetsgivaren om en specificerad utredning om faktorerna bakom sjukdomsfallet, eventuella rapporterade avvikelser i förhållandena, företagshälsovårdens arbetsplatsutredning osv. Inspektören kan också skaffa uppgifter om arbetshygieniska mätningar som gjorts på arbetsplatsen i anslutning till sjukdomsfallet samt om bedömning av kemikaliska eller biologiska risker, buller- och vibrationsrisker, fysisk belastning och personlig skyddsutrustning. Kompletterande uppgifter kan man också få av arbetsplatsens företagshälsovårdspersonal. Med den insjuknades samtycke kan man också be om läkarutlåtande E om yrkessjukdom för att användas av inspektören. Utlåtandet ska hemlighållas. Det är önskvärt att inspektören på förhand bekantar sig med litteraturen om frågan. Litteraturexempel ges i slutet av anvisningen.

Inspektören granskar vad för utredningar arbetsgivaren har gjort på arbetsplatsen med anledning av exponeringsfallet och att riskbedömningen har uppdaterats. Inspektören försäkras sig också om att exponering av andra arbetstagare i motsvarande situationer har förebyggts, att behovet av personlig skyddsutrustning har bedömts och att användningen av personlig skyddsutrustning har övervakats. På samma sätt kontrollerar inspektören att hälsoundersökningarna i arbete som medför särskild risk för ohälsa har genomförts ändamålsenligt.

Inspektören övervakar att arbetsgivaren har uppfyllt registreringsförpliktelsen då yrkessjukdomen har orsakats av exponering för ämnen som i arbete medför risk för cancersjukdom (ASA-ämnen). I fråga om yrkessjukdomar förorsakade av kemikalier är det möjligt att från TUKES (produktregistret) kontrollera om kemikalien i fråga har ett skyddsinformationsblad.

Inspektionen och utredningen av orsakerna kan även visa att den misstänkta yrkessjukdomen eller arbetsrelaterade sjukdomen inte beror på arbetsplatsens arbetsförhållanden. Då kan ärendets behandling avslutas.

Inspektionsberättelse

Inspektören utarbetar en inspektionsberättelse över inspektionen. Den insjuknades namn ska inte anges i inspektionsberättelsen och man ska beakta att inspektionsberättelsen är en offentlig handling. I inspektionsberättelsen ger man nödvändiga uppmaningar och anvisningar för att avhjälpa de lagstridiga förhållanden man upptäckt.

Inspektören sänder inspektionsberättelsen till arbetsgivaren och arbetarskyddsfullmäktigen samt efter sin bedömning för kännedom till företagshälsovården och den läkare som gjort anmälan. Inspektionsberättelsen meddelas för kännedom till den insjuknade alltid då man har bett om personens samtycke till att utreda yrkessjukdomens orsak.

Företagshälsovård och annat samarbete

Man kan samarbeta med arbetsplatsens företagshälsovård då man före inspektionen samlar uppgifter om arbetsplatsens hälsorisker och meddela inspektionens resultat till företagshälsovården. Företagshälsovårdens representants närvaro under inspektionen är nyttig, och inspektören kan rekommendera arbetsgivaren att representanten inbjuds till inspektionen.

Inspektören kan vara i kontakt med sakkunniga, t.ex. försäkringsbolagens läkare och andra experter samt forskningsinstitut.

Giltighet

Denna anvisning gäller till 31.12.2020.

Litteratur

Työtapaturmien ja ammattitautien tutkiminen (Undersökning av arbetsolycksfall och yrkessjukdomar), arbetarskyddsförvaltningen, 2008

Terveystarkastukset työterveyshuollossa (Hälsoundersökningar inom företagshälsovården), Arbetshälsoinstitutet och social- och hälsovårdsministeriet

Työperäiset sairaudet (Arbetsrelaterade sjukdomar), Arbetshälsoinstitutet

Bilaga Behandling av anmälan om yrkessjukdom

Distribution

Regionförvaltningsverkens ansvarsområden för arbetarskyddet

BEHANDLINGEN AV ANMÄLAN OM YRKESSJUKDOM

Mottagning, registrering och distribution av anmälan om yrkessjukdom

- Anteckning i Vera och postning av kopia till SHM och AHI

Bedömning och fortsatt behandling av anmälan om yrkessjukdom

- På basis av givna kriterier fattar man på ansvarsområdet beslut om att inleda en utredning

A) TILLSYN

Man fattar ett grundat beslut att inleda en utredning av orsaker och tillsynsåtgärder

TILLSYVEN INLEDS

B) EJ TILLSYN

EJ ÅTGÄRDER
- Anteckning i Vera

Tillsyn med anledning av anmälan om yrkessjukdom

- 1) Tillsynsåtgärder inleds och ett särskilt samtycke bes inte.
- 2) Om man ber om samtycke, kontaktar man den insjuknade och ber om personens tillstånd att använda uppgifter om honom/henne i tillsynen.
 - Samtycket ska vara skriftligt.
 - Samtycket diarieförs (även samtycke med egen underskrift).
- 2.1) Samtycket fås: arbetsplatsinspektion utförs, den insjuknades namn får yppas för arbetsgivaren.
- 2.2) Samtycket fås inte: tillsynsåtgärder inleds inom ansvarsområdet och förfaringssätten övervägs.

LEDER TILL ÅTGÄRDER

- Förpliktelser till arbetsgivaren
- Från försummelse av uppmaning till övervägande av påföljder

EJ ÅTGÄRDER

- Bristfälligheterna avlägsnats eller missförhållandena förändrats
- Yrkessjukdomen beror inte på personens arbete eller arbetsförhållanden

Avslutning av behandlingen

- Inspektionsberättelse (den insjuknades namn anges inte och man beaktar att inspektionsberättelsen är en offentlig handling)
- Anteckning i Vera enligt anvisningar.
- Behovet av efterkontroll och uppföljning. Anmälningar till polisen.

Arbetarskyddstillsynens gällande anvisningar

[1/2011 Tillsynen av trakasserier och annat osakligt bemötande](#)

[2/2011 Tillsynen över anställningsförhållanden](#)

[1/2013 Tillsynen över ordnandet av företagshälsovård](#)

[2/2013 Tillsynen av psykosocial belastning](#)

[3/2014 Tillsynen av kemiska agenser](#)

[1/2015 Utövande av befogenheter samt polisanmälan](#)

[2/2015 Tillsynen av fysiskt våld och risken för våld](#)

[3/2015 Tillsynen över utländsk arbetskraft](#)

[1/2016 Allmän tillsynsanvisning](#)

[2/2016 Tillsynen av likabehandling och diskriminering](#)

3/2016 Tillsynen av fukt- och mögelskador

4/2016 Undersökning av allvarliga arbetsolycksfall

